

Р. О. Мадяр,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної теорії,
ДВНЗ "Ужгородський національний університет", м. Ужгород
ORCID ID: 0000-0001-6148-9223

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.22.24

МІЖНАРОДНІ РЕЙТИНГИ ЯК ІНДИКАТОРИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

R. Madyar,
PhD in Economics, Associate Professor, the lecturer of economic theory department,
Uzhhorod National State University, Uzhhorod

INTERNATIONAL RATES AS INDICATORS OF SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE

У статті досліджується місце України у міжнародних економічних рейтингах. Проаналізовано позицію України за індексом глобальної конкурентоспроможності. Визначено фактори легкості ведення бізнесу в країні, тенденції зміни індексу економічної свободи. Проаналізовано позиції України щодо інвестиційної привабливості. З'ясовано, що в підіндексах Україна посідає особливо низьке місце в економічному процвітання, управлінні, захисті прав власності, інвестиційних та фінансових свободах. З'ясовано, що відносно непогані позиції Україна посідає в напрямках відкриття бізнесу, отримання кредитів, свободи міжнародної торгівлі, а також освіти та соціального капіталу. Досліджено, що в глобальному контексті Україна ще не відіграє провідної ролі на світовому ринку, проте вже займає помітне місце в світовій системі координат, передусім, завдяки стратегічному розташуванню. З'ясовано, що зниження позицій країни в міжнародних рейтингах пов'язане із нестабільною політичною, соціально-економічною ситуацією, корупцією, некомпетентністю влади. Доведено, що пошук шляхів підвищення конкурентних позицій країни у світовому економічному просторі є одним із найактуальніших завдань українського уряду. Зусилля держави варто спрямувати на створення потужного інтегрованого національного ринку з сприятливим бізнес-середовищем, яке дасть змогу реалізувати наявний інноваційний і людський потенціал та стане передумовою поступового підвищення міжнародної конкурентоспроможності України у світових рейтингах.

The author of the article sheds the light on the Ukrainian position in international economic rates. The position of Ukraine due to the Global Competitiveness Index is analysed. Besides, the author singles out the factors of the easiness of doing business in the country and the tendencies of changes in economic freedom. The position of Ukraine in the investment appeal is described. The author found out that Ukraine almost fails in economic growth, management, the defence of property rights, investment and financial freedoms. On the other hand Ukraine has good positions in business opening, borrowing, the freedom in international trade, education and social capital. On the one hand Ukraine doesn't play a leading role in the global market. On the other hand it has a good position in the world coordinate system due to its strategic location. The author found out that the low positions of the country in international rates are because of the unstable political, social-economic situations, corruption and incompetent authorities. The author proves that the urgent task of Ukrainian government is to find ways how to improve competitive position of the country in economic area. The government should develop a powerful integrated national market with a good business climate which provides the opportunity to implement a current innovative and human potential. It will also lead to a better position of Ukraine in the international competitiveness.

It's a pity that only some African countries, some countries in central Asia and economically depressed countries stay behind Ukraine in many rates. Moreover, the level of corruption leaves much to be desired as well as the integration level into world economic processes. Ukraine faces some difficulties with direct investment income because of challenging political and economic situations. It negatively influences social and economic development. That's why only resolute steps should be taken to decrease corruption level, to increase the level of competitiveness of national economy in the world market. Besides the author mentions that the transparent schemes for investment income will provide the opportunity to build up an effective system to confront the challenges of global environments as the integration of Ukraine into it is the main priority for our country. The author concludes that everything mentioned above will provide a high level of economic security for Ukraine as well as the increase in international rates. The author also

points out that Ukraine has a considerable potential for the development due to its maturity, community power and good education. The rates of Ukraine in educational and scientific areas stay high in comparison to those in developed countries.

Ключові слова: конкурентоспроможність, світові ринки, Україна, міжнародний рейтинг, соціально-економічний розвиток, інвестиційна привабливість.

Key words: competitiveness, world markets, Ukraine, international rate, social-economic development, investment appeal.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Варто зазначити, що успішна організація зовнішньоекономічної діяльності залежить від активної участі держави у всіх світових процесах, відпрацювання та послідовної реалізації стратегії і тактики інтеграції країни у світогосподарський простір. Остання повинна включати поступовість "відкриття" економіки, забезпечення високої конкурентоспроможності національної економіки, створення потужного та раціонального за структурою експортного потенціалу, участь країни у світових господарських організаціях та союзах. Важливим показником стану економіки країни є визначення міжнародного економічного рейтингу, тобто позиції у світі щодо конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості, економічної свободи, загального економічного потенціалу тощо. Ці рейтинги є важливими індикаторами для міжнародних партнерів та стратегічних інвесторів. Рейтинги є корисними і для самої країни, для виявлення перспективності її економіки, визначення першочергових проблем та можливостей для вирішення. Визначення цих аспектів становить значну наукову цінність, практичний інтерес та актуальність.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню позицій України у світових рейтингах присвячено праці багатьох провідних науковців: Л.А. Антонюк, О.Г. Білорус, Б.М. Данилишин, Я.А. Жаліло, П. Кругман, Д.Г. Лук'яненко, В.І. Мунтіян, Дж. Міль, Д. Сакс, А.В. Степаненко, Е. Хекшер, Р. Фатхудінов, А.С. Філіпенко та ін., але в недостатній мірі їх пов'язують з поняттям "відкрита" економіка.

МЕТА СТАТТІ

Метою дослідження є аналіз позиціонування України в міжнародних рейтингах, з метою оцінки сучасного стану соціально-економічного розвитку країни та визначення подальших перспектив забезпечення "відкритості" економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Підвищення конкурентоспроможності української економіки є одним з найважливіших завдань входження національної економіки до глобальної. Важливим чинником формування іміджу України у світі є рейтинги. Вони відображають також ефективність державної політики в різних сферах, зокрема, й економічній, що враховується провідними міжнародними кредиторами та компаніями під час здійснення кредитування та вкладення інвестицій. Високий рівень корупції, бюрократія,

неефективне державне управління та використання адміністративних методів в економіці не позиціонують нашу державу як інвестиційно привабливу.

Існує декілька найбільш відомих міжнародних рейтингів, які відображають економічні позиції України порівняно з іншими країнами: Doing Business, Global Competitiveness, Index of Economic Freedom, Legatum Prosperity Index. Загальна кількість країн у рейтингу — 140 [1]:

Global Competitiveness — рейтинг Світового Економічного Форуму, який оцінює інституції, практики та фактори, що визначають рівень продуктивності країни (88 позиція у 2013 році, 76 — у 2014 році, 79 — у 2015 році, 89 — у 2017 році, 83 — у 2018 році та 85 — у 2019 році). В порівнянні з рейтингом 2018 року Україна втратила дві позиції. Перше місце в рейтингу зайняв Сінгапур. У 2018 році він був на другому місці. США — минулорічний лідер — стали другими. На третє місце вийшов Гонконг. До п'ятірки найбільш конкурентних країн ввійшли також Нідерланди (плюс дві позиції) і Швейцарія (мінус одна позиція). На останньому місці — Чад. В рейтингу враховуються 12 складових: якість інститутів, стан інфраструктури, рівень сучасних технологій, макроекономічна стабільність, здоров'я, навик, споживчий ринок, ринок праці, фінансова система, розмір внутрішнього ринку, динаміка розвитку бізнесу та здатність до інновацій.

Революція Гідності, війна на сході та перерозподіл прав власності через ці події, негативно вплинули на рівень захисту прав власності, який впливає на Index of Economic Freedom. Index of Economic Freedom — рейтинг the Heritage Foundation та the Wall Street Journal стосовно економічних свобод (161 позиція у 2013 році, 155 — у 2014 році, 162 — у 2015 році, 166 — у 2017 році, 150 — у 2018 році та 147 — у 2019 році серед 180 країн) [2]. Рівень свободи економік країн розраховується як середнє арифметичне показників, серед яких свобода бізнесу, торгівлі, фінансового сектору, інвестицій, праці, монетарна та фіскальна свобода, гарантії прав власності, розміри бюрократичного апарату і ступінь захисту від корупції. Очолюють цьогорічний рейтинг (як і минулого року) Гонконг, Сінгапур, Нова Зеландія, Швейцарія, Австралія й Ірландія. Замикають рейтинг — Куба, Венесуела, Північна Корея.

У рейтингу процвітання є значне погіршення економічного стану, але є також деяке покращення особистих свобод. Legatum Prosperity Index — індекс процвітання країни, що включає в себе такі фактори: економіка, підприємництво, управління, освіта, здоров'я, безпека, особисті свободи, соціальний капітал (63 позиція у 2013 році, 64 — у 2014 році та 70 — у 2015 році, 112 — у 2018 році та 111 — у 2019 році серед 149 країн). Найнижчі оцінки Україна отримала у галузі охорони здоров'я та особистої безпеки. Найкращі показники у галузі освіти, економіки, а також за рівень свободи осо-

бистості. Рейтинги в інших напрямках суттєво не змінилися.

У підіндексах Україна посідає особливо низьке місце в економічному процвітанні, управлінні, захисті прав власності, рівні корупції, державних видатках, інвестиційних та фінансових свободах. Низькими залишаються позиції в отриманні дозволу на будівництво та доступу до електроенергії, а також вирішенні проблеми банкрутства.

Відносно непогані позиції Україна посідає в напрямках відкриття бізнесу, отримання кредитів, свободи міжнародної торгівлі, а також освіти та соціального капіталу.

Через дерегуляцію Україна принципово покращила позиції в напрямі відкриття бізнесу (112 позиція у 2013 році, 96 — у 2014 році, 83 — у 2015 році, 76 — у 2017 році, 71 — у 2018 році серед 190 країн). Doing Business — це рейтинг групи Світового Банку, який вимірює легкість ведення бізнесу. Україна змогла показати прогрес у питанні отримання дозволів на будівництво, піднявшись на 5 пунктів до 30 місця. Більш скромний прогрес у рейтингу по реєстрації, за цим показником Україна посіла 63 місце. Суттєвий прогрес — 9 сходинок — було продемонстровано у питаннях захисту міноритарних акціонерів [3].

На жаль, за деякими винятками, Україна не змогла значно покращити свої позиції в економічних рейтингах. Це збігається з висновками багатьох аналітиків, що економічні реформи в Україні, на жаль, відбуваються занадто повільно.

Водночас варто зазначити — Україна має значний потенціал для розвитку через зрілість, силу громади та добру освіту. Характерно високими — на рівні розвинених країн світу — залишаються показники України у сфері освіти та науки. За ними ми залишаємось однією з найбільш освічених націй у світі з високим охопленням освітою суспільства чи кількісною присутністю наукових інституцій. Найнижчими є показники безпеки, що відчутно просіли за останні два роки, коли інституційні провали та низька якість державного управління стали однією із причин початку війни на власній території з усіма притаманними наслідками: біженцями, економічними втратами і так аж до погіршення демографічних показників. Україна впевнено посідає нижню частину списку — серед інших крихких (fragile) держав та в близькості до неспроможних (failed) держав. Якщо подивитися на динаміку України в рейтингах за останні роки, країна тримається більшість тих самих позицій, що беручи до уваги теперішню військову, інформаційну, економічну та політичну агресію проти України, є показником величезного потенціалу.

Водночас абсолютно зрозуміло, що без докорінних змін у системі освіти, без нових правил і норм у суспільстві, без реформування держави, без відповідних законів та нових інституцій, нам цей "вічно величезний потенціал" не реалізувати.

На жаль, у глобальному контексті Україна ще не відіграє провідної ролі на світовому ринку, проте вже займає помітне місце в світовій системі координат, передусім завдяки стратегічному розташуванню. Тому інтерес до нашої країни з боку основних учасників глобального ринку зростатиме, а відповідно Україна з'являтиметься в нових рейтингах. Поки що, здійснивши аналіз провідних рейтингів, в яких фігурує Україна і які визначають потенціал країни в цілому (Індекс глобаль-

ної конкурентоспроможності, Індекс економічної свободи, Індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП), Індекс сприйняття корупції), та згрупувавши країни за показниками індексів (адже індекс — це синтетичний показник, який включає багато факторів впливу), доводиться констатувати, що Україна не входить навіть в групу країн з середніми показниками, а відрив від лідерів рейтингу (країни ЄС, США, Канада, Японія) дуже значний. В багатьох рейтингах позаду України залишаються лише африканські країни, країни Центральної Азії та економічно депресивні країни. Важкою залишається ситуація з рівнем корупції, низьким є рівень інтегрованості в світові економічні процеси. Останнім часом у зв'язку з складною політичною та економічною ситуацією спостерігаються проблеми з надходженням прямих іноземних інвестицій. Все це, звичайно, негативно впливає на соціально-економічний розвиток, і тому лише рішучі кроки на шляху зниження рівня корупції, підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної економіки на світовому ринку, створення прозорої схеми для надходження іноземних інвестицій дадуть змогу вибудувати ефективну систему протистояння викликам глобального середовища, адже інтеграція України в нього є пріоритетом для нашої держави. Це дасть змогу забезпечити високий рівень економічної безпеки України і підвищити рівень рейтингу України в міжнародних вимірах.

Одним із важливих елементів глобалізованого світового простору є міжнародний ринок праці, який з його уніфікованою шкалою критеріїв щодо якості трудових ресурсів, розвитком нових форм зайнятості, гнучкістю і надзвичайною мобільністю робочої сили та об'єднує понад 1,3 млрд працездатного населення світу. Україна не залишається осторонь міграційних процесів, які характеризуються як диверсифікованістю, так і зміною інтенсивності міграційних потоків. За даними засобів масової інформації та оцінками експертів, за кордоном сьогодні працює від 5 до 7 млн українських громадян. Сучасна еміграція з України — це п'ята у вітчизняній історії хвиля масового виїзду різних категорій населення у пошуках засобів для існування за кордон на постійне чи тимчасове проживання. За оцінками фахівців Інституту демографії та соціальних досліджень НАНУ, загальна сума доходу, яку заробляють громадяни України за кордоном, становить 35,5 млрд дол. у рік, а в розрахунку на одного мігранта — 7157 дол. [4]. Ці кошти могли б стати одним із потужних джерел інвестицій у національну економіку, насамперед за поглядом кращої обізнаності наших мігрантів (на відміну від іноземних кредиторів) про місцеві умови та можливості інвестування. Якщо перекази інвестуються, вони безумовно стимулюють зростання виробництва, однак і у випадку їх споживання також спостерігається позитивний мультиплікаційний ефект. Попит на товари, який виникає у домашніх господарств внаслідок отримання ними грошових переказів із-за кордону, створює додатковий примножуючий ефект в економіці. Саме в цьому знаходить своє відображення опосередкований вплив грошових переказів мігрантів на економіку країни — донора робочої сили. Грошові перекази трудових мігрантів стали тією складовою, яка характеризує "соціальне обличчя глобалізації".

Перспектива формування в Україні відкритої економіки, під якою слід розуміти не лише розвиток зовні-

шньої торгівлі, а й поступове налагодження ще двох важливих каналів взаємозв'язку зі світовим господарством (через рух капіталів і взаємний обмін національними валютами), є об'єктивно зумовленою і практично безальтернативною.

Для кожної країни світу вагоме значення має міжнародна торгівля товарами та послугами. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності України залежить як від зовнішніх, так і внутрішніх факторів впливу і тому є необхідність дослідження теперішнього стану її розвитку та розробки можливих перспектив [5, с. 76].

За офіційними даними за 2018 рік експорт товарів та послуг склав \$57,1 млрд, що на 8,6% більше ніж у 2017 році, в тому числі експорт товарів зріс на 9,4% та склав \$47,3 млрд, а експорт послуг відповідно на 10,6% та склав \$11,9 млрд. У свою чергу імпорту товарів та послуг склав понад \$62,9 млрд, що на 14,3% більше, ніж у 2017 році [6]. Негативне сальдо зовнішньої торгівлі товарами та послугами склало \$5,8 млрд, однак зважаємо на те, що підприємства стали більше витрачати на закупку імпортного обладнання для власного переоснащення, нові та енергозберігаючі технології, а це вже — інвестиції задля можливості нарощування експорту.

Розвиток зовнішньоекономічних зв'язків України дають можливість їй розвиватися комплексно у всіх сферах її економічної діяльності, а саме у виробничій, торгівельній, інвестиційній, фінансовій, та бути в співдружності з іншими країнами. Взаємовідносини суб'єктів господарювання, як української, так і іноземних держав, побудовані на довірі між ними і здійснюються як на території України, так і поза нею. Для сучасної системи зовнішньоекономічних зв'язків України притаманні такі риси: розширення інтеграційної діяльності між країнами, збільшення об'ємів міжнародної торгівлі, незмінне міжнародне регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), удосконалення державного регулювання ЗЕД щодо покращення економіко-політичних умов самої країни та її суб'єктів ЗЕД, лібералізація ринків праці і капіталу, що сприяє перетіканню капіталу і робочої сили з країни в країну, посилення ролі послуг, що сприяють розвитку міжнародної торгівлі (інформаційні, транспортні, консалтингові, лізингові, страхові, послуги зв'язку, франчайзингу тощо).

Економіка України значно більшою мірою, ніж це стосується усталених ринкових економік, відчуває потребу у зовнішніх ресурсах розвитку. За гострої нестачі внутрішніх капіталів, технологій, підприємництва їх поповнення можливо і доцільно забезпечити за рахунок світових ринків. Саме це й визначає необхідність і важливість "відкриття" української економіки. Можливість залучення повного обсягу інвестицій, необхідних для реалізації інвестиційних проектів має вирішальне значення не тільки для забезпечення сталого економічного зростання, але насамперед для інноваційного розвитку країни. Україна має значний інвестиційний потенціал, а зокрема: є одним із найбільших потенційно містких ринків в Європі; володіє багатими природними ресурсами; має високий рівень науково-дослідних розробок у багатьох галузях науки і техніки та значний науково-технічний потенціал; володіє значним сільськогосподарським потенціалом (вигідне географічне розташування, сприятливий клімат, родючі ґрунти); має

добре розвинену інфраструктуру. Окрім того, привабливість української економіки для іноземних інвесторів ґрунтується на наявності відносно дешевої кваліфікованої робочої сили. Проте, незважаючи на ряд потенційних переваг, існують також фактори, що формують несприятливий та ризиковий інвестиційний клімат країни та гальмують надходження інвестиційних ресурсів у національну економіку. До них слід віднести: недосконалу нормативну базу з питань захисту законодавчих прав та інтересів інвесторів, нестабільну політичну ситуацію, нерозвинену виробничу та соціальну інфраструктуру, наявність корупційних схем, девальвація національної валюти, наявність військових дій та інше [7, с. 142]. Встановлено, що загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну у 2018 році складає 2869,9 мільйонів доларів. Найбільше прямих іноземних інвестицій у приватний сектор України надійшло з Нідерландів — 951,5 млн дол., що склало 33,2% від загальних надходжень 2018 року. Визначено, що найбільшу зацікавленість серед іноземних інвесторів у галузевому розрізі викликають фінансова та страхова діяльність (42,3%) [8, с. 112]. У теперішніх умовах інвестиційний клімат країни потребує поліпшення правової, соціально-економічної, фінансової та суспільно-політичної складових, що зможе залучити більш великий обсяг інвестиційних ресурсів і сприятиме загальному соціально-економічному розвитку України.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

У більшості світових рейтингів місце України понижене через невирішені внутрішні та зовнішні проблеми, до яких варто віднести свідомі та несвідомі дії посадових осіб і суб'єктів підприємництва, збіг об'єктивних обставин (світова фінансова криза, політична криза органів влади). Стратегічні пріоритети України щодо підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності повинні відображатись у системі поступових кроків адаптації національної економіки до світових змін глобалізаційних та інтеграційних процесів. Основним механізмом підвищення конкурентних переваг України є здійснення внутрішніх реформ та трансформація векторів зовнішньоекономічної політики. Також зусилля держави варто спрямувати на формування сприятливого бізнес-середовища, яке дасть змогу реалізувати наявний інноваційний та людський потенціал та стане передумовою поступового підвищення міжнародної конкурентоспроможності України у світових рейтингах.

Загалом для просування в міжнародних рейтингах необхідними є такі заходи:

- детальне вивчення методології міжнародних рейтингів та вироблення концепції змін, необхідних для коригування найгірших позицій, де це можливо;
- ефективна антикорупційна політика — один з найскладніших напрямів, оскільки саме високий рівень корупції є перешкодою для покращення позиції України майже в усіх рейтингах;
- здійснення дерегуляції податкової реформи, підвищення захисту права власності як запорука посилення позицій у таких рейтингах, як Doing Business, Індекс економічної свободи, Глобальний індекс конкурентоспроможності, Глобальний інноваційний індекс тощо;

— проведення ефективної політики просування України на міжнародній арені — від вітчизняного експорту та культурних цінностей;

— виділення "точок зростання", які мають інноваційну спрямованість, та посилення розвитку і підтримки інноваційного підприємництва. Цей напрям повинен стати пріоритетним, у зв'язку з наявністю великого людського потенціалу та історичних передумов для наукової і винахідницької діяльності, успадкованої з радянських часів.

Просування України у міжнародних рейтингах не повинно стати самоціллю для влади, а лише додатковою опцією для її позиціонування у світі та покращення інвестиційної привабливості. А для цього потрібно лише бажання та вміння долати корупцію і проводити реформи. Важливо сприяти формуванню "відкритої" економіки в Україні, пріоритетними принципами якої повинні стати [9]:

— розвиток власних галузей, які мають порівняльні та конкурентні переваги у світовій економіці як регіонального, так і глобального масштабу, зокрема такі: ракетно-, судно-, літакобудування, порошкова металургія, виробництво надтвердих матеріалів, електрозварювальна галузь, хімічна промисловість, галузі, пов'язані з транзитом через територію України вантажів, газу, нафти, електроенергії та інших товарів і послуг;

— створення потужного інтегрованого національного ринку як фундаментальної економічної основи для завоювання відповідних ніш на висококонкурентних світових ринках товарів і послуг;

— введення твердої конвертованої національної валюти;

— врахування відмінностей у факторах інтенсивності національних галузей і виробництв, відповідних внутрішніх витратах, цінах та їх світових аналогах з метою уникнення несприятливої для України асиметрії в цінах, що призводить до погіршення умов торгівлі та породжує суттєві збитки.

Варто зазначити, що успішна організація зовнішньоекономічної діяльності залежить від активної участі держави, відпрацювання та послідовної реалізації стратегії і тактики інтеграції країни у світогосподарський простір. Окреслюючи напрям подальших досліджень, зауважимо, що цікавим є дослідження подальших перспектив поступовості "відкриття" економіки, забезпечення високої конкурентоспроможності національної економіки, створення потужного та раціонального за структурою експортного потенціалу, резервів покращення положення України в світових рейтингах.

Література:

1. Рейтинг глобальної конкурентоспроможності України в пав. — (19.10.2019) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.gordon.com>.
2. Україна залишається серед "переважно не-вільних" економік — дослідження. — (25.01.2019) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/>
3. Doing Business-2019 Україна піднялась на 5 позицій. — (13.06.2013) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua>
4. Україна у глобальних рейтингах: підсумки 2015 року. — (24.12.2015) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/rating/story/>

5. Бакаєв Л.О., Бакаєва І.Г., Харчук О.Г. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Навчальний посібник / Л.О. Бакаєв, І.Г. Бакаєва, О.Г. Харчук. — ДЕТУТ, 2013. — 168 с.

6. Основні показники зовнішньої торгівлі України. — (5.08.2019) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/zovnishni_rinki/osnovni_pokazniki_zovnishnoi_torgivli_ukraini

7. Котик Б.Ю., Суханова А.В. Сучасний стан та перспективи розвитку інвестиційної діяльності підприємств в Україні / Б.Ю. Котик, А.В. Суханова // ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО. — 2018. — № 19. — С. 641—645.

8. Гришко Є.В., Кобець І.О. Сучасний інвестиційний клімат України: Сучасні підходи до ефективного використання потенціалу економіки: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 19 жовтня 2019 року). — Східноукраїнський інститут економіки та управління. — Запоріжжя: ГО "СІЕУ", 2019. — 124 с.

9. Місце та перспективи України у світовій економіці. — (02.09.2016) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://pidruchniki.com/1494080740432/politekonomiya/mistse_perspektivi_ukrayini_svitoviy_ekonomitsi

References:

1. gordon (2019), "Global competitiveness rates of Ukraine decreased", available at: <http://www.gordon.com> (Accessed 28 October 2019).
2. Radio Svoboda (2019), "Ukraine stays among 'mostly captive' economics — research", available at: <http://www.radiosvoboda.org/> (Accessed 23 October 2019).
3. eparavda (2019), "Doing Business. Ukraine rose over 5 positions", available at: <https://www.epravda.com.ua> (Accessed 27 October 2019).
4. pravda.com.ua (2015) "Ukraine in the global rates: results of 2015", available at: <http://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/rating/story/> (Accessed 2 October 2019).
5. Bakaiev, L.O. Bakaieva, I.H. and Kharchuk, O.H. (2013), Zovnishnioekonomichna diialnist pidpruiemstva [Foreign economic activity of enterprise], DETUT, Kyiv, Ukraine.
6. Ukrainian Agribusiness Club (2019), "The main rates of foreign trade of Ukraine", available at: http://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/zovnishni_rinki/osnovni_pokazniki_zovnishnoi_torgivli_ukraini (Accessed 2 October 2019).
7. Kotyk, B. U. and Sukhanova, A.V. (2018), "The modern state and perspective development of investment activities of enterprises in Ukraine" *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 19, pp. 641—645.
8. Hryshko, Ye V. and Kobets, I.O. (2019), "A modern investment climate of Ukraine: modern approaches to the effective usage of economic potential", *Materialy tretioii mizhnarodnoii naukovo-praktychnoi konferentsiii* [Conference Proceedings of the 3rd International Scientific-Practical Conference], Ukrainian Eastern Institute of Economics and Management, Zaporizhzhia, Ukraine.
9. Koziuk, V. and Rodionova, L. (2016), "The position and perspectives of Ukraine in the world economics", available at: http://pidruchniki.com/1494080740432/politekonomiya/mistse_perspektivi_ukrayini_svitoviy_ekonomitsi (Accessed 15 October 2019).

Стаття надійшла до редакції 02.11.2019 р.